

Monumentnummer: 1402

Status: Gemeentelijk monument
Inschrijving register: 17 mei 2022
Kadaster deel/nr: 691

Woonplaats		Gemeente		Provincie
Oude Niedorp		Hollands Kroon		Noord-Holland
Straat	Nr.	Toev.	Postcode	Woonplaats
Dorpsstraat	56		1734 JJ	Oude Niedorp
Kadastrale gemeente		Sectie	Grondperceel	
NDP02		D	691	

Omschrijving gemeentelijk monument

Inleiding

Voormalige school gebouwd in 1890 bestaande uit één bouwlaag met zadeldak. Het pand heeft tot circa 1920 dienst gedaan als schoolgebouw met daarin twee lokalen.

Zoals in veel kleine dorpen in West-Friesland stond de school naast de pastorie en in de buurt van de kerk. De voorgevel van het pand is vermoedelijk in de jaren twintig verbouwd en hersteld, het pand is toen in gebruik genomen als arbeiderswoning van de naastgelegen boerderij op nummer 58. Historische foto's tonen aan dat de voorgevel van het pand meer naar voren heeft gestaan en was uitgevoerd met een houten topgevel met windveer en waterbord. De voorgevel vertoont stijlkenmerken uit de jaren '20 zoals de verbijzonderingen in het metselwerk, de spaarvelden boven de kozijnen en het overstek en opengewerkte houten top in decoratief houtsnijwerk en een topmakelaar.

Het pand is gelegen aan de Dorpsstraat in Oude Niedorp, in het westen van West-Friesland en in het zuiden van gemeente Hollands Kroon. West-Friesland is een oud zeeleilandschap dat vanaf de IJzertijd vernatte waardoor veenontwikkeling tot stand kwam. Het gebied werd vanaf de vroege Middeleeuwen in ontginning genomen. Vanuit bestaande veenrivieren werden in het veen parallelle sloten gegraven voor de ontwatering van het veen. De nederzettingen in het veenweidegebied werden geplaatst op de hoogste plaatsen in het landschap zoals strandwallen en kreekruigen en kregen de vorm van langgerekte linten. Het lintdorp Oude Niedorp is in de 13^e eeuw ontstaan als dijknederzetting aan de rand van de omstreeks 1629 doorgemalen polder Heer Hugowaard. Het lintdorp is oost-west georiënteerd en wordt gevormd door de Dorpsstraat.

Het dorp kreeg in 1415 tezamen met het dorp Nieuwe Niedorp stadsrechten en de stad kreeg de naam Stede Niedorp. Tot 1970 vormde de dorpen 't Veld, Zijdewind en Oude Niedorp een zelfstandige gemeente daarna volgde een fusie met de toenmalige gemeente Nieuwe Niedorp en Winkel tot de gemeente Niedorp die in 2012 weer opging in de gemeente Hollands Kroon. De nadruk ligt in deze omschrijving op het oorspronkelijke hoofdvolume, de naastgelegen schuur die rond 1960 is gerealiseerd wordt buiten beschouwing gelaten.

Historische foto van de Dorpsstraat in Oude Niedorp, datum begin 1900. Rechts de pastorie met daarnaast Dorpsstraat 56, toen in gebruik als schoolgebouw met nog een houten topgevel.

OUDE-NIEDORP.

—Oude Niedorp— Dorpsstraat met rechts de tegenwoordige (1958) dienstwoning van H. Schrooder, bewoond door G. Poelsma. Daarnaast de boerderij van Gerbrand Liefhebber. (Verbrand in 1933). Op deze plaats staat nu de boerderij " De Feniks " van H. Schrooder. Daarachter de woning van de familie Waterdrinker.

Historische foto van de Dorpsstraat in Oude Niedorp met rechts nummer 56, toen in gebruik als arbeiderswoning van de stolpboerderij aan de linkerszijde. Datum circa 1925, de gevel is inmiddels gewijzigd. De stolpboerderij links is afgebrand in 1933.

Historische foto van Dorpsstraat 56 in Oude Niedorp, datum onbekend.

Beschrijving situatie en omgeving van het monument

Het pand is gelegen aan de Dorpsstraat van Oude Niedorp en is gesitueerd tussen de Dorpsstraat (in het noorden), de Oudeweg (in het oosten), de Hanedoes (in het zuiden) en de Zuiderweg (in het westen). De Dorpsstraat is het oude dorpslint en is nog steeds het historische gedeelte van Oude Niedorp. De Dorpsstraat vormt in oostelijke richting de verbinding met het lintdorp Nieuwe Niedorp en in westelijke richting met Zijdewind en behoort daarmee tot de oorspronkelijke stedenbouwkundige structuur van het gebied. Grootschalige uitbreidingen hebben zich niet voorgedaan in Oude Niedorp, door de jaren heen is de lintbebouwing enigszins verdicht. De zichtlijnen en daarmee de relatie met het achtergelegen open landschap zijn behouden gebleven. De Dorpsstraat kent een kronkelig verloop door de ligging op een voormalige kreekkrug en aan weerszijden van dit lint bevindt zich voornamelijk vrijstaande bebouwing bestaande uit stolpboerderijen die aan de agrarische geschiedenis van het dorp herinneren en bescheiden woningbouw bestaande uit één bouwlaag met kap. Daar waar de bebouwing ontbreekt, met name aan de noordwestzijde, zijn bomen aanwezig die het groene karakter van het dorp versterken.

In het westen, ter hoogte van Molenpad 6, staat molen 'De Hoop', aangewezen als rijksmonument. Eveneens in deze richting liggen Dorpsstraat 10 en 26. Beide adressen betreffen een stolpboerderij en deze zijn respectievelijk aangewezen als rijksmonument en provinciaal monument. Schuin tegenover het pand staat in westelijke richting een ruïnekerk waarvan de oudste resten uit het midden van de 13e eeuw stammen. De kerk is meerdere malen verbouwd en uiteindelijk deels verwoest door een blikseminslag in 1977. Alleen de bakstenen buitenmuren staan nog ten dele overeind. Dit gebouw is aangewezen om als monument te worden geregistreerd. Rechts van het pand staat de oude pastorie en daarmee is het historische ensemble van kerk, pastorie en school nog intact.

Het pand bevindt zich aan de noordzijde van de rechthoekige kavel en heeft langs de voorgevel (noord) een ondiepe voortuin. Links (oost) van het pand ligt een smalle strook tuin en rechts (west) van het pand ligt de verharde oprit die toegang biedt tot het erf en de schuur. Aan de achterzijde (zuid) van het pand ligt de tuin en deze grenst direct aan het achterliggende open landschap.

Dorpsstraat 56 in zijn omgeving.

Dorpsstraat 56 in zijn omgeving.

Beschrijving van het exterieur

Het pand is gebouwd op een rechthoekig bouwvlak en bestaat uit één bouwlaag met zadeldak met de noklijn haaks op de straat. Het dak is bedekt met een natuurrode Opnieuw Verbeterde Hollandse dakpan. De voorgevel (noord) is opgetrokken in een bruine machinale baksteen in kruisverband met een licht gekleurde snijvoeg. Dit metselwerk is deels overhoeks omgezet in de zijgevels. De voorgevel is verbijzonderd door horizontale spekbanden uitgevoerd in een groen geglaazuurde baksteen ter hoogte van de onderdorpel en bovendorpel van de kozijnen. De linkerzijgevel (oost) is boven een zwart geschilderde plint opgetrokken in een bruinoranje handvorm baksteen in halfsteens metselwerk en een platvolle voeg. De rechterzijgevel (west) is opgetrokken in een bruinoranje handvorm baksteen in kruisverband met een licht gekleurde snijvoeg. De achtergevel (zuid) is opgetrokken in een oranje machinale baksteen in halfsteens metselwerk met een platvolle voeg. De gevelopeningen zijn voorzien van houten deur- en raamkozijnen. Vensters zijn voorzien van houten raamdorpels.

Voorgevel (noord)

De voorgevel wordt geleed door twee vensters links en de hoofdentree rechts. De hoofdentree is gelegen in een portiek en is vormgegeven als houten paneeldeur met zes (2 x 3) panelen waarvan de middelste twee panelen met glas en een sierrooster zijn ingevuld. Boven de voordeur zit een bovenlicht. Het portiek is betegeld met crèmekleurige tegels met een band van groene tegels. Het portiek wordt afgesloten door een geprofileerde, betonnen latei onder een segmentboog voorzien van groen geglaazuurde sluit- en aanzetstenen. Het spaarveld boven het portiek is afgewerkt met betonstuc met daarin een groen geschilderd grafisch motief. Links van de hoofdentree bevinden zich twee staande (voormalige) schuifvensters met onder segmentbogen voorzien van groen geglaazuurde sluit- en aanzetstenen. De spaarvelden onder de bogen zijn afgewerkt met betonstuc met daarin een groen geschilderd grafisch motief. Op de verdieping bevindt zich een getoogd venster met twee openslaande paneeldeuren onder een bovenlicht met een driedeling. Het kozijn wordt afgesloten door een halfronde boog voorzien van groen geglaazuurde sluit- en aanzetstenen. De raamdorpels zijn van hout. De dakranden zijn afgewerkt met geprofileerde windveren en een half rond sierspant.

Detailfoto van de voordeur

De voorgevel

Linkerzijgevel (west)

De linkerzijgevel wordt geleed door drie vensters met schuiframen. In het midden van de gevelhoogte zitten drie muurankers in de vorm van een Franse lelie. De gevel wordt afgesloten door een houten huizingdeel en een kunststof bakgoot. In het dakvlak bevinden zich een dakkapel met daarboven zonnepanelen.

De linkerzijgevel

Achtergevel (zuid)

De indeling van de achtergevel is van links naar rechts: een achteringang, een klein horizontaal houten kozijn met daaronder lekdorpelstenen en boven het kozijn een staande rollaag en daarnaast twee openslaande houten deuren met stapeldorpel en roedenverdeling. Op de verdieping zit een klein vierkant venster. De gevel wordt afgesloten door gemetselde dakrand bestaande uit strekken met daarboven en waterbord en windveer.

De achtergevel

Rechterzijgevel (oost)

De rechterzijgevel bezit twee rechthoekige vensters. Het kozijn van het linker venster is geprofileerd en uitgevoerd met een tussenstijl. Rondom het rechter venster zijn de bouwsporen en de rollaag van een voormalig venster nog zichtbaar in het metselwerk. De gevel wordt afgesloten door een houten huizingdeel en een kunststof bakgoot. Op het dakvlak liggen zonnepanelen.

De rechterzijgevel

Een detailfoto van de rechterzijgevel

Beschrijving van het interieur

De oorspronkelijke indeling van het interieur is door de jaren heen gewijzigd. Het woongedeelte bestond lange tijd uit twee ruimtes met ieder een eigen haard. De eigenaar geeft aan dat het vermoedelijk twee lokalen zijn geweest van de voormalige school die in dit pand gevestigd was. Achter de voordeur is een hal gelegen met de trap naar de eerste verdieping. De hal geeft toegang tot de woonkamer die zich uitstrekt van de voorgevel tot de achtergevel. De balklaag in de woonkamer is nog origineel en ook de vensterbanken zijn origineel. Rechtsachter bevindt zich de keuken met daarachter de bijkeuken. Tussen de bijkeuken en de schuur is in de jaren '90 een doorgang gemaakt. Op de eerste verdieping bevinden zich drie slaapkamers, een badkamer en een overloop.

Waardering

1. Cultuurhistorische waarden

De voormalige school is van cultuurhistorische waarde als representatief voorbeeld van een sociaal-maatschappelijke ontwikkeling in Oude Niedorp. Het maakt onderdeel uit van een parochiecomplex bestaande uit kerk met kerkhof (Dorpstraat 33), pastorie (Dorpstraat 54) en school en krijgt in samenhang daarmee meerwaarde doordat het exemplarisch is voor een periode van emancipatie van de katholieke geloofsgemeenschap in de negentiende eeuw. Daarnaast heeft de school waarde als herkenningspunt en als plek van samenkomst en heeft daarmee een belangrijke gemeenschapsfunctie vervuld binnen het dorp Oude Niedorp.

Het pand heeft ook cultuurhistorische waarde als voormalige arbeiderswoning behorende bij de stolpboerderij aan Dorpstraat 58. De arbeiderswoning was bedoeld voor de werknemer van de boer en was vaak gesitueerd in een hoek van het erf van de boerderij en was daarmee onderdeel van het typische agrarische erf. De woning is van belang als historisch-functioneel onderdeel van het boerderijcomplex.

2. Stedenbouwkundige waarden

Het pand heeft situationele waarden als onderdeel van de historische bebouwing en het historisch wegenpatroon van Oude Niedorp. Er is sprake van ensemblewaarde op basis van historische waarde tussen de kerk, de pastorie, de school en de stolpboerderij.

3. Architectuurhistorische waarden

De voormalige school is van architectuurhistorisch belang als een typologisch goed en op hoofdvorm gaaf bewaard gebleven voorbeeld van een schoolgebouw/arbeiderswoning uit het einde van de 19^e eeuw met stijkenmerken in de voorgevel van begin 20ste eeuw. Deze architectuur is onder meer te herkennen aan het kleinschalige karakter, de verbijzonderingen in het metselwerk, de gedecoreerde spaarvelden boven de kozijnen en de rijk gedecoreerde makelaar met spierspant.

4. Gaafheid en herkenbaarheid

De voormalige school/arbeiderswoning is alleen in zijn kleinschaligheid nog herkenbaar als uitdrukking van het oorspronkelijke gebruik. Het pand is grotendeels gaaf in hoofdvorm, gevelindeling, materiaalgebruik en detaillering. De indeling is van het pand is grotendeels gewijzigd, de balklaag is gaaf bewaard gebleven en ook de vensterbanken zijn origineel.

5. Zeldzaamheid

Vanwege de cultuurhistorische en architectuurhistorische waarden in relatie tot de gaafheid is sprake van zeldzaamheid op regionaal niveau. De voormalige school/arbeiderswoning is uniek vanwege de zichtbare samenhang met de omliggende panden op nummer 33, nummer 54 en nummer 58. Uniek is ook het kleinschalige karakter van het pand dat behouden is gebleven.

Bronnen

- BügelHajema adviseurs, Bestemmingsplan 't Veld, Oude Niedorp en Zijdewind, 2013
- Provincie Noord-Holland, 'West-Friesland-west', *Leidraad Landschap & Cultuurhistorie*, 2018
- Wit, A., *Historie van de Niedorpen en Winkel*, Wieringerwaard, 2009

Historische foto's: privébezit familie Schilder

Overige afbeeldingen: MOOI Noord-Holland

Colofon

opdrachtgever   gemeente Hollands Kroon
datum onderzoek: 23 december 2021
datum beschrijving: 13 januari 2022
opgesteld door: MOOI Noord-Holland, Renee Stroomer MA

Tot het hierboven omschreven monument behoort al hetgeen door bestemming of anderszins rechtens onroerend is.